

Xalqımızın dövlətçilik tarixinə Qanlı Yanvar kimi həkk olunan 20 Yanvar faciəsi 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə, saat 23:30-da törədildi. Həmin gün Sovet İttifaqının qoşun hissələri Bakı şəhərinə yeridildi, ölkəmizdə fəvqəladə vəziyyət elan edil-mədən dinc əhaliyə divan tutuldu, nəticədə yüzlərlə insan qətlə yetirildi, yaralandı və itkin düşdü. Bu dəhşətli qırğını fəvqəladə vəziyyət adlandıranlar Azərbaycan xalqının mübarizə əzmini canlı gördülər, bu xalqın yenilməzliyinə bir daha şahid oldular.

Əslində, tarix 20 Yanvarda faciə kimi faciə görməmişdir. Təsəvvür edin: həmin vəhşət saçan gün paytaxtda 82 hərbi qulluqçu amansızcasına qətlə yetirildi, 20 nəfər ölümcül yaralandı. Fəvqəladə vəziyyət elan edildikdən sonra isə yanvarın 20-də və sonrakı günlərdə Bakı şəhərində 21 nəfər öldürüldü. Fəvqəladə vəziyyətin elan olunmadığı rayonlarda - yanvarın 25-də Neftçalada, yanvarın 26-da Lənkəranda daha 8 nəfər qətlə yetirildi. Bir sözlə, xalqımızın azadlıq mübarizəsini boğmaq üçün tətbiq olunmuş 20 Yanvar qırğınında Sovet Ordusu qoşunları Bakıda və Azərbaycanın rayonlarında 146 nəfəri öldürdü, 744 nəfəri yaraladı, 841 nəfəri qanunsuz həbs etdi. Üstəlik, 200 ev və mənzil, 80 avtomobil, 0 cümlədən təcili yardım maşınları, yandırıcı güllələrin törətdiyi yanğın nəticəsində isə dövlət əmlakı və şəxsi əmlak məhv edildi. Həlak olanlar arasında qadınlar, uşaqlar və qocalar, həmçinin təcili yardım işçiləri və millislər də var idi. Bu, o vaxtı rejimin Azərbaycanı haqq səsə qarşı atdığı çirkin addım hesab olunur və heç vaxt yaddaşlardan silinməyəcək.

Bilirik ki, 20 Yanvar faciəsi zamanı SSRİ-nin Konstitusiyası kobudcasına pozuldu, Azərbaycan Respublikasının suveren hüquqları tapdalandı. Qabaqcadan hazırlanan bu təcavüzkarlıq aksiyası yuxarıda dediyimiz kimi, Azərbaycan xalqının demokratiya və milli azadlıq uğrunda mübarizəsini boğmaq, xalqı təhqir edərək ona mənəvi zərbə vurmaq məqsədi daşıdı. Eyni zamanda həmin faciə zamanı sovet quldurlarının gecələr evlərə girib uşaqları girov götürmə-

Şəhidlər Xiyabanı müqəddəs and yerinə, milli iradəmizin şanlı-şərəfli salnaməsinə çevrilib

si, bəzilərini isə öldürməsi əsl qəddarlıq və barbarlıq işi sayılır.

Bəllidir ki, Bakıda və regionlarımızda 20 Yanvar qırğını baş verəndə Qarabağda vəziyyət gərginləşmişdi. Yanvarın 9-da Ermənistan parlamenti Dağlıq Qarabağı öz büdcəsinə daxil etmək üçün qərar çıxardı, bu addım əlbəttə ki, azərbaycanlıları qəzəbləndirdi. Qarabağın şimalında ermənilərlə azərbaycanlılar arasında toqquşmalar baş verdi, insanlar girov götürüldü, daxili qoşunların dörd əsgəri öldürüldü. Sonrakı günlərdə baş verən ləbüd faciənin tezliklə törədiləcəyini qaçılmaz etdi. Nəhayət, Qorbaçov və onun güc nazirləri yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıya qoşun yeritməyi qərarlaşdırdılar. Gecə yarı fəvqəladə vəziyyət tətbiq olundu. Lakin şəhər sakinləri bundan xəbərsiz idilər, çünki axşam saat 7:30-da televiziya stansiyasının enerji bloku partladılmış, televiziya yayımı kəsilmişdi. Xalq fəvqəladə vəziyyətdən yalnız səhər saat 5:30-da Mirzə Xəzərin səsi ilə Azadlıq Radiosundan və vertolyotlardan atılmış vərəqlərdən xəbər tuta bildi. Lakin artıq çox gec idi. Çünki Sovet qoşunları Bakıda möhkəmlənmişdi. Qisası, Bakı düşmənin əlində idi.

Tanklar yollardakı avtomobilləri və hətta təcili yardım maşınlarını əziz, barrikadaları dağıdırdı. Şahidlərin sözlərinə görə, əsgərlər qaçan adamları ataşə tutur, yaralıları süngüləyir və güllələyirdilər. 1990-cı ildə SSRİ tarixində ilk dəfə idi ki, Sovet Silahlı Qüvvələri Sovet şəhərinə - Bakıya hərbi müdaxilə etdilər. Bu, həm Azərbaycan, həm də Sovet İttifaqı üçün böyük faciə oldu.

Tarix göstərir ki, 20 Yanvar hadisəsi Azərbaycanda müstəqillik hərəkatını sürətləndirdi və Sovet İttifaqına ciddi zərbə vurdu. Bütün Bakı əhalisi gecə qətlə yetirilənlərin kütləvi dəfn mərasimində toplandı. Həmin saatlarda Qara Yanvar hadisələrinin əks-sədası bütün ölkəyə yayıldı.

Bugünkü yanaşma bir daha təsdiq edir ki, 20 Yanvar Azərbaycan tarixində təkə faciə deyil, Azərbaycanın istiqlal yolunun ilk zirvəsi, milli məfkurəmizin azadlıq istəyinin oyanış günüdür. Bu, uzun illər sovet imperiyasının əsarətində yaşayan xalqın azadlıq səsini ucaltdığı, öz suverenliyi uğrunda cəsarət nümayiş etdirdiyi şərəfli bir tarixdir.

20 Yanvar faciəsi baş verəndən sonra xalq böyük bir həqiqəti - meydanda həqiqi liderin olmamasını bütün mahiyyəti ilə dərk

etdi. O müdhiş günlərdə Heydər Əliyevin - qüdrətli liderin respublikada yoxluğu günün ən böyük həqiqəti kimi dərk olundu. Həmin ağır anlarda xalqın səsində hər kəsdən əvvəl səs verən də elə Heydər Əliyev oldu. Ümummilliyet lideri Moskvada xüsusi nəzarət altında ola-ola, özünün və ailə üzvlərinin həyatını açıq təhlükə qarşısında qoyaraq, hadisələrdən dərhal sonra, 1990-cı il yanvarın 21-də Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəsinə gəldi. Ulu öndər Bakıdakı təcavüzə kəskin etirazını bildirdi, faciəni törədənəri, şəxsən M.Qorbaçovu kəskin ittiham etdi, qoşunların Bakıdan çıxarılmasını tələb kimi qarşıya qoydu. Heydər Əliyevin 1990-cı il 21 yanvar tarixli bəyanatı imperiyanın mərkəzində - Moskvada həm də faciəyə verilən ilk siyasi qiymət idi.

XX əsrdə totalitarizmin törətdiyi ən qanlı terror aktları sırasında 20 Yanvar cinayəti də var. Bu, bəşəriyyət və insanlıq əleyhinə törədilmiş dəhşətli əməldir.

Ulu öndər Heydər Əliyev ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra bu məsələ yenidən gündəmə gəldi, 20 Yanvar hadisələrini lazımcına qiymətləndirmək yolunda ciddi addımlar atıldı... 20 Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində siyasi-hüquqi qiymət verildi.

20 Yanvar hadisələri tariximizin hüzn günüdür. Hər il bu tarixdə xalqımız igid övladlarının fədakarlığını məhəbbətlə xatırlayıp, onların əziz xatirəsini böyük ehtiramla yad edir. Bakının ən möhtəşəm məkanında Vətən uğrunda canlarını qurban vermiş mərd, igid oğul və qızlarımızın uyuduğu Şəhidlər Xiyabanı xalqımız üçün müqəddəs bir and yerinə, milli iradəmizin şanlı-şərəfli bir salnaməsinə çevrilib. Şəhidlərimiz və Şəhidlər Xiyabanı azadlığımızın, müstəqilliyimizin, milli iradəmizin simvolu kimi bundan sonrakı nəsillərə də bir qürur mənbəyi olacaq.